

Στ' αρμονικά καράβια τους και στις σκηνές τραβούσαν
Αχιλλέας, Πάτροκλος κι οι σύντροφοι των δυο τους.

Πλοίο γοργό στη θάλασσα έσυρε ο Ατρείδης
και κωπηλάτες είκοσι ξεχώρισε· θυσίας

310 βόδια πολλά του φόρτωσε και έβαλε επάνω

τη Χρυσήδα· αρχηγός ήταν ο Οδυσσεάς.

Μπήκαν αυτοί κι αρμένιζαν στις θάλασσας τους δρόμους.

Και ο Ατρείδης πρόσαξε εξαγνισμό στα πλήθη:

πλύνονταν, τ' απονίματα στη θάλασσα πετούσαν,

315 πρόσφεραν στον Απόλλωνα ταύρων, γιδιών θυσίες

στης άκαρπης της θάλασσας μπροστά το ακρογιάλι·
στον ουρανό ανέβαινε με τον καπνό η κνίσια.

Έτσι μοχθούσαν στο στρατό· ωστόσο ο Ατρείδης
δε σταματούσε την οργή, τι είχε φοβηρίσει·

320 μίλησε στον Ταλθύβιο, μαζί στον Ευρυβάτη,

που κράχτες και ακόλουθοι πρόθυμοι πάντα ήταν:

«Στου Αχιλλέα τη σκηνή, γιου του Πηλέα, πάτε

και την ομορφομάγουλη τη Βρισηίδα φέρτε·

αν δεν τη δώσει με καλό, θα πάω να την πάρω

325 εγώ με περισσότερους, που πιο κακό θα είναι.»

Είπε και τους ξαπόστειλε με δυνατές φοβέρες·

στης άκαρπης της θάλασσας μπροστά το ακρογιάλι

άθελα βάδιζαν αυτοί· στον Μυρμιδόνων πήγαν

τα πλοία, τις σκηνές· αυτόν κοντά στο πλοίο είδαν

330 και στη σκηνή να κάθεσαι· χωρίς χαρά τους είδε.

Με φόβο στάθηκαν αυτοί και με ντροπή μπροστά του·

χαιρετισμό δεν έδιναν και δεν τον ερωτούσαν.

Αυτός όμως κατάλαβε τι ήθελαν και είπε:

«Γεια σας, κράχτες, μαντάτορες του Δία, των ανθρώπων,

335 ζυγώστε· δε μου φταίτε σεις, ο γιος του Ατρέα μόνο,

που σας ξαπόστειλε εδώ γι' αυτή τη Βρισηίδα.

Πάτροκλε αρχοντογέννητε, την κόρη βγάλε έξω

και δώσε τους να του την παν ας είναι μάρτυρές μου

μπρος στους μακάριους θεούς και στους θνητούς ανθρώπους,

340 μπρος στο σκληρό το βασιλιά, τη μέρα που θα μ' έχουν

ανάγκη απ' αταίριαστο χαμό να τους γλιτώσω·

γιατί αυτός λυσοσομανά με λογικά χαμένα

και ούτε πίσω ούτε μπρος να δει για κάτι ξέρει,

πώς Αχαιοί θα πολεμούν γεροί στα πλοία δίπλα.»

345 Έτσι είπε· και ο Πάτροκλος ακούγοντας το φίλο

τη Βρισηίδα έβγαλε κι έδωσε να την πάνε.

Στα πλοία πια των Αχαιών τραβούσαν πάλι εκείνοι·

κι αθέλγτά της πήγαινε αυτή. Ο Αχιλλέας

απ' τους συντρόφους μακριά κάθισε δακρυσμένος

350 στην ακτή. την απέραντη τη θάλασσα θωρώντας·

στη μάνα προσευχήθηκε απλώνοντας τα χέρια:

«Μάνα, αφού λιγόχρονο με γέννησες στον κόσμο,

ο Δίας ο Ολύμπιος, θεός αψηλοβρόντης,

τιμή καν ας μου έδινε· μα τώρα ούτε λίγο

355 μ' ετίμησε· κι ο Ατρείδης τόσο μ' έχει προσβάλει·

ήρθε ο ίδιος κι άρπαξε το δώρο που έχω πάρει.»

Έτσι έλεγε δακρύζοντας· η σεβαστή του μάνα

τον άκουσε· στο γέροντα πατέρα της καθόταν πλάι,

στης θάλασσας το βάθος· αμέσως σαν ομίχλη

360 από το κύμα πρόβαλε, του στάθηκε στο πλάι,

τα χέρια της τον χάιδεψαν, του μίλησε και είπε:

«Τι κλαις, παιδί μου, ποιος καημός σου τάραξε τη σκέψη;

Πες μου, μην τον κρατάς κρυφό, να ξέρουμε κι οι δυο μας.»

Στέναξε ο γοργοπόδαρος Ο Αχιλλέας κι είπε:

365 «Ξέρεις. Δε βλέπω τι να πω σε μια που καλοξέρει.

Λοιπόν, στον Ηετίωνα την άγια πόλη Θήβα

πήγαμε, την κουρσέψαμε και φέραμε τη λεία.

Τα μοίρασαν οι Αχαιοί καλά ανάμεσά τους

και στον Ατρείδη χάρισαν την κόρη Χρυσήδα.

370 Μα του μακροσαγιτάρη ο ιερέας Χρύσης

στα γρήγορα των Αχαιών των χαλκοθωρακάτων

πλοία έφτασε, την κόρη με λύτρα να λυτρώσει

άπειρα· του Απόλλωνα του μακροσαγιτάρη

στεφάνια σε χρυσό ραβδί είχε· παρακαλούσε

375 όλους και πιο πολύ τους δυο πολέμαρχους Ατρείδες.

Συμφώνησαν οι Αχαιοί όλοι τον ιερέα

να σεβαστούν και να δεχτούν τα λαμπρά λύτρα τότε·

όμως στον Αγαμέμνονα δεν άρεζε καθόλου·

άσχημα τον απόδιωχνε, λόγο βαρύ του είπε.

380 Θύμωσε ο γέρος κι έφυγε· άκουσε την ευχή του

ο Απόλλωνας, έτσι που πολύ τον αγαπούσε.

Τα βέλη τα φαρμακερά έριχνε στους Αργείους·

σκοτώνονταν οι άνθρωποι ένας πάνω στον άλλο

και στο πλατύ στρατόπεδο ξεχύνονταν τα βέλη.

385 Χρησμολογώντας μίλησε του μακρορίχτη ο μάντης.

Τους είπα να γλυκάνουμε το θεό εγώ πρώτος·

μα ο Ατρείδης θύμωσε, σηκώθηκε αμέσως,

μια απειλή ξεστόμισε, που έχει γίνει κιόλας.

Οι λαμπρόματοι Αχαιοί με γοργό πλοίο τώρα

390 στη Χρύσα την ξεπροβοδούν και στο θεό παν δώρα·

κι απ' τη σκηνή μου λίγο πριν ήρθαν και πήραν κράχτες

τη Βρισηίδα, Αχαιοί που μου την είχαν δώσει.

Μα τώρα συ, αν το μπορείς, βοήθησε το γιο σου·

πηγαίνοντας στον Όλυμπο κέτευσε το Δία,

395 αν κάποτε τον εύφρανες με λόγο ή με πράξη.

Στο σπίτι του πατέρα μου συχνά σ' έχω ακούσει

και να καυχίεσαι λέγοντας πως μόνη συ το Δία,

τον μαυροσύννεφο έσωσες απ' άπρεπη ζημιά του,

όταν οι άλλοι Ολύμπιοι ήθελαν να τον δέσουν,

400 η Ήρα, ο Ποσειδώνας κι η Αθηνά Παλλάδα·

μα πήγες συ, τον γλίτωσες, θεά, απ' τα δεσμά του·

πήρες τον εκατόχρονο στις κορυφές του Ολύμπου,

που απ' τους θεούς Βριάρεως κι Αιγαίωνα απ' όλο

τον κόσμο ονομάζεται· η δύναμή του είναι

405 απ' τον πατέρα πιο τρανή· κάθισε με καμάρι,

τρόμαξαν οι αθάνατοι, δεν έδεσαν το Δία.

Θύμισε αυτά, πλάι κάθισε, πιάσε τα γονατά του,

τους Τρώες αν θα ήθελε να βοηθήσει τώρα,

να σπρώξει προς τη θάλασσα τους Αχαιούς, στα πλοία

410 ματοκυλώντας τους, κι όλοι να καμαρώσουν ρήγα,

να νιώσει και την τύφλα του ο άρχοντας Ατρείδης,

που διόλου δε σεβάστηκε των Αχαιών τον πρώτο.»

Δακρύζοντας η Θέτιδα γύρισε και του είπε:

«Παιδί μου, τι σ' ανάθρεφα, τον πικρογεννημένο!

415 Ας έμενες αδάκρυτος, γερός στα πλοία δίπλα,

μια κι απ' τη μοίρα σου ζωή λίγη, πολλή δεν έχεις.

Όμως και γοργοθάνατος και πιο δυστυχισμένος

γεννήθηκες· κακόμοιρο στο σπίτι σε γεννούσα.

Στο χιονοσκέπαστο Όλυμπο θα πάω να μιλήσω

420 στον κεραυνόχαρο Δία, μήπως και με ακούσει.

Τώρα συ πάνε, κάθισε στα γοργά πλοία πλάι,

κράτα θυμό στους Αχαιούς, μην πολεμάς καθόλου.

Στους άψογους Αιθίοπες, στον Ωκεανό πήγε

ο Δίας χτες για φαγητό, κι όλοι οι θεοί μαζί του.

425 Τη μέρα τη δωδέκατη στον Όλυμπο θα πάει·

τότε στο χαλκοκάτωφλο παλάτι του θα πάω,

θα πέσω μπρος στα πόδια του· νομίζω, θα μ' ακούσει.»
Μίλησε έτσι κι έφυγε· τον άφησε οργισμένο

εκεί για την ωριόζωστη την κόρη που του πήραν
430 αθέλητά του και με βία.

στ. 350-352 Μετά την αποχώρηση της Βρισηίδας ο Αχιλλέας απομακρύνεται μόνος στην άκρη της θάλασσας, όπου θρηνώντας επικαλείται τη μητέρα του.

στ. 352 λιγόχρονο: σύμφωνα με το μύθο, ο Αχιλλέας θα πέθαινε νέος, πριν από τη λήξη του Τρωικού πολέμου. Αντιστάθμισμα για τον πρόωρο θάνατο ήταν η τιμή που θα κέρδιζε ο ήρωας.

στ. 353 αψηλοβρόντης: παραδοσιακό επίθετο του Δία, του θεού που κρατούσε τον κεραυνό. Πρβ. Βροντοφόρος (στ. 590), όπου το επίθετο χρησιμοποιείται ουσιαστικοποιημένο.

στ. 359 Η Θέτιδα ήταν μια από τις Νηρηίδες, τις θυγατέρες του Νηρέα, του γέροντα της θάλασσας. Η θεά μετά τη γέννηση του Αχιλλέα εγκατέλειψε το θνητό σύζυγό της, τον Πηλέα, και ζούσε με τη θεϊκή υπόστασή της στα βάθη της θάλασσας. Όταν όμως η ποιητική ανάγκη το απαιτεί (π.χ. στ. 397) ο ποιητής τοποθετεί τη Θέτιδα στο παλάτι του Πηλέα στη Φθία.

στ. 359 σαν ομίχλη: παραμυθικό μοτίβο. Οι μορφές των παραμυθιών έρχονται στον πραγματικό κόσμο σαν ομίχλη και σιγά σιγά παίρνουν ανθρώπινη μορφή. Το ίδιο συμβαίνει και στα παραμύθια της Ανατολής (π.χ. στο λυχνάρι του Αλαντίν). Εδώ χρησιμοποιείται η ομίχλη για τον πρόσθετο λόγο ότι πρόκειται για θεότητα της θάλασσας και επειδή οι υδρατμοί που ανεβαίνουν από τη θάλασσα δίνουν την εντύπωση ανθρώπινης μορφής σε κάποιον που βρίσκεται σε απόσταση.

στ. 366 Θήβα: πόλη της Μυσίας κοντά στην Τροία. Βασιλιάς της ήταν ο Ηετίωνας, ο πατέρας της Ανδρομάχης, γυναίκας του Έκτορα. Την πόλη κυριεύσε ο Αχιλλέας, σκοτώνοντας το βασιλιά και τους επτά γιους του (βλ. Z 395 κ.εξ. και Z 413 κ.εξ.). Τότε αιχμαλωτίστηκε και η Χρυσήδα, που ήταν σε επίσκεψη στη Θήβα (πρβ. σχόλ. στ. 185).

στ. 382 Ο λοιμός, που τον προκαλούσαν τα βέλη του θεού, απλωνόταν παντού, σε όλες τις κατευθύνσεις του στρατοπέδου.

στ. 385 μακρορίχτη ο μάντης: ο ομηρικός άνθρωπος πίστευε ότι ο θεός αποκάλυπτε στο μάντη το θέλημά του και εκείνος το εξηγούσε στη συνέχεια με το χρησμό του.

στ. 398 μαυροσύννεφο: επίθετο του Δία (= αυτός που τον καλύπτουν μαύρα σύννεφα). Αλλού νεφελοσυνάκτης (στ. 512, 561 κ.α., πρβ. σχόλ. στ. 354).

στ. 399 κ.εξ. Η Ήρα, η Αθηνά και ο Ποσειδώνας, οι οποίοι είναι τώρα με το μέρος των Αχαιών, είχαν συνωμοτήσει κάποτε εναντίον του Δία. Ο μύθος αυτός δεν παραδίδεται από άλλη πηγή και μάλλον δημιουργείται εδώ από τον ποιητή, ώστε ο Δίας να χρωστά ευγνωμοσύνη στη Θέτιδα.

στ. 402 Οι εκατόγχειρες ήταν τρεις, ο **Βριάρεως**, ο **Γύης** και ο **Κόττος**. Συχνά αναφέρονται στο έπος διαφορετικά στα ονόματα που έδιναν οι θεοί και σε εκείνα που έδινε η γλώσσα των ανθρώπων: π.χ. τον ποταμό της τρωικής πεδιάδας οι θεοί τον ονόμαζαν Ξάνθο, ενώ οι άνθρωποι Σκάμανδρο (Υ 73-74). Ίσως η διαφοροποίηση αυτή δείχνει μια τάση διαχωρισμού του θεϊκού από τον ανθρώπινο κόσμο και τρόπο σκέψης.

στ. 407 πιάσε τα γόνατά του: στην τυπική στάση ικεσίας ο ικέτης με το ένα χέρι του άγγιζε το πηγούνι του προσώπου που ικέτευε και με το άλλο του αγκάλιαζε τα γόνατα.

στ. 414 κ.εξ. Η Θέτιδα ως θεά γνωρίζει ότι για τον Αχιλλέα είναι δοσμένο από τη μοίρα του να ζήσει λίγο (βλ. σχόλ. στ. 353), γι' αυτό τον χαρακτηρίζει πικρογεννημένο (= γεννημένος για να δοκιμάζει πίκρες). Ως αντάλλαγμα, λοιπόν, για τη λίγη ζωή που του έχει δοθεί από την κακή μοίρα του (άμοιρα, στ. 419) θα έπρεπε να κάθεται στα καράβια του χωρίς λύπες και χωρίς δάκρυα.

στ. 420 κεραυνόχαρο: στο πρωτότυπο **τερπικέραυνος** = αυτός που τέρπεται, που χαίρεται με τους κεραυνούς (πρβ. σχόλ. στ. 354).

στ. 423 Αιθίοπες: οι Αιθίοπες ήταν μυθικός λαός που, όπως μαρτυρεί και το όνομά τους, ήταν μελαψοί. Κατοικούσαν στα δύο άκρα της γης (βλ. Οδύσεια, α 27 κ.εξ.), κοντά στον Ωκεανό, αφού σύμφωνα με την ομηρική αντίληψη η γη ήταν επίπεδη και την περιέβαλλε ο ποταμός Ωκεανός. Οι Αιθίοπες ήταν ευσεβείς και αγαπητοί στους θεούς, γι' αυτό χαρακτηρίζονται θείοι (στ. 424).

στ. 425 Τη μέρα τη δωδέκατη: υπολογίζονται από τη μέρα που μιλάει η Θέτιδα. Ο αριθμός είναι τυπικός (βλ. σχόλ. στ. 54).

στ. 426 χαλκοκάτωφλο: στο παλάτι του Δία το πάτωμα είχε επένδυση από χαλκό, όπως και το ανάκτορο του Αλκίνοου (Οδύσεια, η 38 κ.εξ.). Το επίθετο είναι κοσμητικό και θέλει να δηλώσει τον πλούτο και την πολυτιμη κατασκευή.